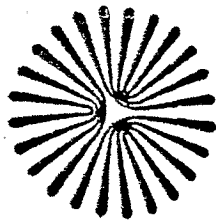

۹۵۶۷۷

دانشگاه پیام نور
مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته برنامه‌ریزی درسی

عنوان پایان نامه:

**مطالعه عوامل مؤثر در افزایش مهارت نوشتن خلاق در دانش
آموزان متوسطه استان بوشهر**

استاد راهنما:

دکتر علی پولادی ریشهری

دانشجو:

یعقوب مقاتلی

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۱

مردادماه ۸۵

۹۵۶۷۷

موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
تهران

دانشگاه پیام نور

مرکز تهران

دانشکده علوم انسانی

گروه علوم تربیتی

پایان نامه:

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته برنامه‌ریزی درسی

عنوان پایان نامه:

مطالعه عوامل مؤثر در افزایش مهارت نوشتن خلاق در دانش

آموزان متوسطه استان بوشهر

استاد راهنما:

دکتر علی پولادی ریشه‌ری

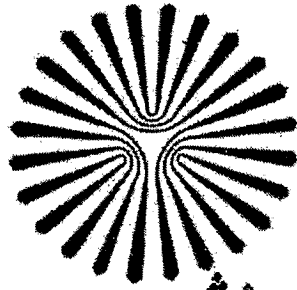
استاد راهنمای همکار:

دکتر بهمن زندی

دانشجو:

یعقوب مقاتلی

مردادماه ۸۵

دانشگاه پیام نور

پایان نامه تحت عنوان :

مطالعه عوامل موثر در افزایش مهارت نوشتن خلاق در دانش آموزان متوسطه استان بوشهر

درجه : ط

نمره ۱۹

تاریخ دفاع: ۸۵/۵/۱

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی

۱- آقای دکتر پولادی ریشهری

۲- آقای دکتر بهمن زندی

۳- آقای دکتر فرج الهی

۵- آقای دکتر سرمدی نماینده گروه

هیات داوران

استاد راهنما

استاد مشاور

استاد داور

امضاء

رئیس

تقديم به همكار ارجمندم :

جناب آقاي سيد حسين جعفري كه به شاگردی كلامش افتخار

می كنم .

با تشکر و قدردانی از زحمات استاد راهنمای محترم جناب آقای دکتر پولادی ریشه‌ری که از آغاز تا انجام این پژوهش قدم به قدم مرا تشویق به انجام هرچه بهتر پژوهش نمودند و کاستی‌ها را با وسعت دید نافذش برطرف کردند. همچنین با سپاس فراوان از جناب آقای دکتر زندی (استاد راهنمای همکار) که افتخار تلمذ در حضور ایشان چه در دوره تحصیل و چه انجام این پژوهش یافتیم.

در پایان لازم است از همه آنان که به نحوی در انجام این پژوهش مرا یاری کردند به ویژه مدیران و مسئولین حراست ادارات آموزش و پرورش و مدیران و مربیان پرورشی مدارس مقطع متوسطه استان بوشهر تقدیر و تشکر به عمل آید.

صفحه	فهرست
	فصل اول : کلیات
۲	۱-۱ مقدمه
۶	۲-۱ بیان مسئله
۹	۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۰	۴-۱ اهداف پژوهش
۱۱	۵-۱ فرضیه‌های پژوهش
۱۲	۶-۱ تعاریف عملیاتی متغیرها
۱۲	۱-۶-۱ نوع متغیرهای تحقیق
۱۳	۲-۶-۱ مراحل اندازه‌گیری متغیرها
۱۳	۳-۶-۱ تعریف متغیرها
	فصل دوم : ادبیات پژوهش
۱۷	۱-۲ خلاقیت چیست ؟
۲۰	۲-۲ تعریف خلاقیت
۲۱	۳-۲ روند شکل‌گیری خلاقیت
۲۲	۴-۲ خصوصیات افراد خلاق
۲۵	۵-۲ راه‌های پرورش خلاقیت
۲۷	۶-۲ موانع خلاقیت
۳۰	۷-۲ انگیزه‌عاملی جهت تحقق خلاقیت نوشتاری
۳۳	۸-۲ نقش آموزش در پرورش نوشتن خلاق
۳۶	۹-۲ محیط خانواده و تأثیر آن بر خلاقیت
۳۷	۱۰-۲ نقش تکرار و تمرین نوشتن بر نوشتن خلاق
۳۹	۱۱-۲ تأثیر مطالعه بر نوشتن خلاق
۴۱	۱۲-۲ نقش قصه‌گویی در پرورش نوشتن خلاق
۴۴	۱۳-۲ تشویق‌عاملی کارساز در پرورش نوشتن خلاق
۴۶	۱۴-۲ نقش کودکان و مراکز پیش دبستانی در بروز خلاقیت
۴۷	۱۵-۲ نقش بازی‌های کودکان در پرورش خلاقیت
۴۹	۱۶-۲ تأثیر اوقات فراغت بر نوشتن خلاق
۵۱	۱۷-۲ مروری بر تحقیقات انجام شده
	فصل سوم : روش پژوهش
۷۱	۱-۳ نوع تحقیق
۷۱	۲-۳ جامعه آماری و ویژگی‌های آن
۷۱	۳-۳ روش نمونه‌گیری و حجم نمونه
۷۲	۴-۳ ابزار گردآوری داده‌ها

صفحه	فهرست
۷۲	۵-۳ پایایی و روایی پرسشنامه‌ها
۷۲	۱-۵-۳ پایایی و روایی آزمون خلاقیت
۷۵	۲-۵-۳ پایایی و روایی آزمون انگیزه پیشرفت
۷۵	۳-۵-۳ پایایی و روایی پرسشنامه محقق ساخته
۷۶	۶-۳ شیوه نمره‌گذاری آزمون‌ها
۷۶	۱-۶-۳ نمره‌گذاری آزمون خلاقیت
۷۶	۲-۶-۲ نمره‌گذاری آزمون انگیزه پیشرفت
۷۶	۷-۳ روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
فصل چهارم : یافته‌های تحقیق	
۷۸	۱-۴ یافته‌های توصیفی
۹۱	۲-۴ یافته‌های مربوط به فرضیه‌های تحقیق (آمار استنباطی)
فصل پنجم : بحث و نتیجه‌گیری	
۹۸	۱-۵ بحث و نتیجه‌گیری
۱۰۲	۲-۵ پیشنهاد نظری و علمی پژوهش
۱۰۵	۳-۵ محدودیت‌های پژوهش
منابع و مأخذ	
۱۰۸	منابع و مأخذ
پیوست‌ها	
۱۱۷	پرسشنامه شماره (۱) پرسشنامه محقق ساخته
۱۱۲۰	پرسشنامه شماره (۲) آزمون انگیزه پیشرفت (ACMT)
۱۲۶	پرسشنامه شماره (۳) آزمون خلاقیت جمال عابدی

فهرست جدول‌ها و نمودارها

صفحه	فهرست
۷۶	جدول شماره ۳-۱ دامنه نمره خلاقیت
۷۶	جدول شماره ۳-۲ دامنه نمره انگیزه پیشرفت
۷۸	جدول شماره ۴-۱ توزیع فراوانی میزان خلاقیت آزمودنی‌ها
۸۰	جدول شماره ۴-۲ توزیع فراوانی میزان خلاقیت آزمودنی‌های خلاق
۸۰	جدول شماره ۴-۳ توزیع فراوانی میزان خلاقیت آزمودنی‌های عادی
۸۱	جدول شماره ۴-۴ توزیع فراوانی میزان انگیزه پیشرفت آزمودنی‌های پسر به تفکیک خلاق و عادی
۸۲	جدول شماره ۴-۵ توزیع فراوانی میزان انگیزه پیشرفت آزمودنی‌های دختر به تفکیک خلاق و عادی
۸۴	جدول شماره ۴-۶ توزیع فراوانی میزان علاقه‌مندی آزمودنی‌های به امور فرهنگی هنری
۸۴	جدول شماره ۴-۷ توزیع فراوانی به خاطر آوردن دوران کودکی
۸۵	جدول شماره ۴-۸ توزیع فراوانی تداعی دوران کودکانه توسط بازی‌های کودکانه
۸۶	جدول شماره ۴-۹ توزیع فراوانی علاقه‌مندی پاسخگویان به بازی‌ها
۸۶	جدول شماره ۴-۱۰ توزیع فراوانی انجام دادن کارهای فرهنگی - هنری
۸۷	جدول شماره ۴-۱۱ توزیع فراوانی وضعیت تحصیلات اولیه آزمودنی‌ها
۸۷	جدول شماره ۴-۱۲ میزان علاقه‌مندی دانش‌آموزان به مطالعه کتاب و روزنامه
۸۸	جدول شماره ۴-۱۳ توزیع فراوانی میزان گذران اوقات فراغت آزمودنی‌ها
۸۸	جدول شماره ۴-۱۴ میزان علاقه‌مندی به شنیدن قصه و داستان
۸۹	جدول شماره ۴-۱۵ میزان خستگی نسبت به نوشتن دفتر خاطرات، یادداشت یا هر گونه تمرین نوشتاری
۹۰	جدول شماره ۴-۱۶ میزان تشویق پاسخگویان به انجام مهارت نوشتن
۹۰	جدول شماره ۴-۱۷ توزیع فراوانی شرکت در دوره‌های آموزش ویژه
۹۱	جدول شماره ۴-۱۸ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت انگیزه پیشرفت در دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۱	جدول شماره ۴-۱۹ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت خلاقیت در دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۲	جدول شماره ۴-۲۰ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت تکرار و تمرین نوشتن در دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۳	جدول شماره ۴-۲۱ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت مطالعه کتب غیر درسی در دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۳	جدول شماره ۴-۲۲ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت میانگین قصه گویی والدین و ... برای دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۴	جدول شماره ۴-۲۳ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت میزان تشویق و ترغیب دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۴	جدول شماره ۴-۲۴ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت علاقه به بازی در دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۵	جدول شماره ۴-۲۵ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان خلاق و عادی
۹۵	جدول شماره ۴-۲۶ خلاصه نتایج آزمون t انجام شده برای بررسی تفاوت علاقه‌مندی به فعالیت‌های هنری در دانش‌آموزان خلاق و عادی

فهرست نمودارها

۷۹	نمودار ستونی ۴-۱ میزان خلاقیت دانش‌آموزان خلاق و عادی به تفکیک جنسیت
۸۳	نمودار ستونی ۴-۲ میزان انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان خلاق و عادی به تفکیک جنسیت

نام خانوادگی دانشجو : مقاتلی

نام : یعقوب

عنوان پایان نامه: مطالعه عوامل مؤثر در افزایش مهارت نوشتن خلاق در دانش‌آموزان متوسطه

استان بوشهر

استاد راهنما: دکتر علی پولادی ریشهری

استاد راهنمای همکار: دکتر بهمن زندی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد رشته: علوم تربیتی گرایش: برنامه ریزی درسی

دانشگاه: پیام نور مرکز تهران دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

تاریخ فارغ‌التحصیلی: تعداد صفحه: ۱۳۲

کلید واژه‌ها: مطالعه عوامل، مهارت، نوشتن خلاق، دانش‌آموزان متوسطه استان بوشهر

چکیده:

نظام آموزش و پرورش الگوی نهادها، مؤسسات و سازمانهای رسمی و غیر رسمی جامعه است. این نظام وظیفه شکوفا سازی و پرورش همه جانبه افراد جامعه را بعهده دارد. همچنین در تربیت نیروهای کار آمد کشور نقش آفرین است و در ظهور و گسترش خلاقیت و توان تولید و بقاء کشور حرف اول را می‌زند.

پژوهش حاضر به مطالعه عوامل مؤثر در افزایش مهارت نوشتن خلاق در دانش‌آموزان متوسطه استان بوشهر پرداخته تا با شناخت این عوامل و سنجش میزان تأثیر آنها بر خلاقیت نوشتاری، زمینه را برای توسعه این مهارت فراهم نماید.

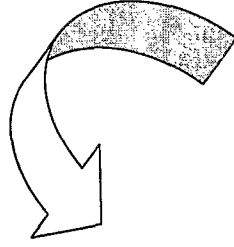
انگیزه پیشرفت، تکرار و تمرین، بازیهای کودکانه، کارهای هنری، اوقات فراغت، قصه گویی، تشویق و ترغیب و مطالعه کتب غیر درسی به عنوان عوامل تأثیر گذار بر خلاقیت نوشتاری مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. روش پژوهش علی - مقایسه‌ای بود و اطلاعات از طریق پرسشنامه محقق ساخته و آزمونهای خلاقیت عابدی و انگیزه پیشرفت (ACMT) جمع آوری گردید. روش نمونه گیری تصادفی خوشه‌ای بود. ابتدا از میان شهرستانهای استان بوشهر، شهرستانهای دشتی، تنگستان، کنگان و دیر انتخاب سپس با توجه به نسبت توفیق دختران و پسران دانش‌آموز متوسطه آن شهرستانها در مسابقات ادبی سال تحصیلی ۸۳ - ۸۴ تعداد ۱۵۸ دختر و ۴۰ پسر به عنوان گروه

مطالعه انتخاب شدند . گروه مقایسه نیز با توجه به همین نسبت به صورت تصادفی انتخاب گردیدند.

داده‌ها با استفاده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند .

نتایج بررسی انجام گرفته نشان داد عوامل ذکر شده همگی در نوشتن خلاق تأثیر گذارند. بر اساس یافته‌های این پژوهش ، پژوهشگر ضمن ارائه پیشنهاداتی برای بهبود وضع موجود از صاحب منصبان تعلیم و تربیت ، نهادها ، سازمانها ، مربیان ، معلمان و والدین می‌خواهد در طراحی ، تدوین و اجرای فعالیت مؤثر بر خلاقیت نوشتاری نهایت دقت را به کار برده تا با هماهنگی و هم‌سویی در شکوفایی و به فعلیت درآوردن آن نقش‌آفرینی کنند .

فصل اول

کلیات

۱-۱ مقدمه

جامعه‌ی پویا^۱ و پرتلاش امروزی یک لحظه درنگ نمی‌کند تا بتواند به فنون جدید و قدرت والای علمی دست پیدا کند. در چنین عصری که عصر شکوفایی و بهره‌جستن از نبوغ بزرگان علمی، پژوهندگان، مخترعین، مبتکرین، صنعتگران و... است برای اداره سازمان‌های اجتماعی - فرهنگی - اقتصادی و آموزش جامعه به فکر و ذهن افراد خلاق^۲ نیاز است، تا بتوان همگام و همپای پیشرفت جامعه به پرورش^۳ افراد خلاق اقدام نمود.

بسیاری بر این عقیده‌اند که خلاقیت^۴ امری ذاتی است و فقط خداوند این ودیعه خود را به عده‌ای از انسانها بخشیده و قابل آموزش و آموختنی نیست. عده‌ای با این عقیده مخالفند و ابراز می‌دارند خداوند به همه انسانها یکسان نعمت بخشیده این افراد (خلاقان) از این نبوغ خدادادی خود، بیشترین بهره را برده‌اند و نیز معتقدند که خلاقیت صفت مشترک تمامی انسانها است که با پرورش آن می‌توان آن را از حالت رکود درآورد و از حالت بالقوه به بالفعل تبدیل کرد و بالعکس می‌توان خلاقیت را با آموزش ناصحیح و غلط از ریشه خشکاند. تحقیقات ادعای گروه دوم را تصدیق کرده و خلاقیت را صفت مشترک تمام انسانها دانسته، اما مقدار و نوع خلاقیت از فردی به فرد دیگر متفاوت می‌دانند و هر انسانی به نوعی از خلاقیت خود بهره می‌برد یکی زیاد یکی کم (پیرخایفی، ۱۳۷۶). این تحقیقات نشان داده است که رشد و پرورش خلاقیت از همان بدو تولد و دوران کودکی آغاز می‌شود و در دوران دبیرستان به مرحله شکوفائی خود نزدیک می‌شود. البته اگر این توانایی در انسان پرورش یابد تا پایان عمر به غنای والای علمی آن افزوده می‌شود.

1 - dynamic society
2- creative
3 - nurturance
4 -creativity

پیرخایفی (۱۳۷۶) آموزش خلاقیت را امری حیاتی می‌داند که باید در سطوح مختلف تحصیلی به صورت همگانی انجام گیرد و این آموزش همگانی متضمن انعطاف پذیری ذهن، توانمندی شخصیت انسان (پرورش روحیه‌ی استقلال و اعتماد به نفس) و ایجاد زمینه و بسترهای مناسب اجتماعی فردی و خانوادگی است. جدای از آموزش همگانی و عمومی آموزش ویژه نیز از ضروریات است. با آموزش ویژه، فکر به طور خاص در یک زمینه، مهارت مطلوب و مناسب را کسب می‌کند و به اصطلاح اهل علم تخصص می‌یابد. تفاوت اساسی موجود میان آموزش همگانی و آموزش ویژه این است که در آموزش همگانی فرد یاد می‌گیرد که چگونه در خدمت خود باشد و قابلیت‌های خود را بشناسد و به استعدادهایش در زمینه‌های مختلف پی ببرد، اما در پرورش ویژه فرد علاوه بر شناخت قابلیت‌های خود به خدمات اجتماعی نیز توجه می‌کند و یاد می‌گیرد که چگونه در خدمت جامعه باشد و خود را وقف اجتماع نماید. فرد به صرف داشتن اندیشه‌های خلاق به ما تضمین نمی‌دهد که حتماً این اندیشه را در هر سطحی از خلاقیت که می‌خواهد باشد می‌تواند به مرحله بازدهی و تولید برساند قطعاً در این راه عوامل شخصیتی بسیاری وجود دارند که مانع از به نتیجه رسیدن اندیشه خلاق افراد می‌شوند. عواملی چون - اعتماد به نفس پایین - نبود اراده و پشتکار - اضطراب - تشویش خاطر - دل‌نگرانی - وسواس - خود کم بینی - حساس نبودن نسبت به پدیده‌ها - تمایل به هم‌رنگی و یکنواختی فکر از عواملی به شمار می‌روند که راه را بر اندیشه خلاق می‌بندد. از این رو تدارک دیدن زمینه‌ای که باعث برطرف ساختن عوامل شخصیتی ذکر شده می‌شود، مهمترین قدم برای رشد اندیشه به شمار می‌رود. در این میان تأکید ویژه بر نقش خانواده و در مرحله‌ی دوم مدرسه است.

ادیسون (به نقل از میرزا آقایی، ۱۳۸۲) اظهار می‌دارد که: تمام پیشرفتهای عالم گیرش من جمله اختراع برق را مدیون تفکر منظم و یادداشت برداری دقیق است. این گفته ادیسون نقش نوشتن را واضح و روشن بیان می‌کند.

انسان با نوشتن باعث می‌شود که کلمات بر روی کاغذ نقش بگیرند و جاودانه شوند و چشمان آدمی را بار دیگر وادار به تحریک کنند و به دنبال آن، نگاه‌ها به حرکت در می‌آیند و چرخه‌ای از نگاه‌ها - سکوت - تفکر و نوشتن شکل بگیرند. اگر انسان بخواهد به افکار نو برسد باید بنویسد و

لحظاتی از عمر خویش را (چه روز و چه شب) به نوشتن اختصاص دهد. او با نوشتن، درست فکر می‌کند و با ظهور افکار جدید، چرخه‌ی را به حرکت و می‌دارد که انتهایش رسیدن به کلمات جدید است. انسان با نوشتن تلاش می‌کند با خود صحبت کند. زمانی را که آدمی صادقانه با خود شروع به صحبت کردن می‌کند و ارتباطی با درون خود برقرار می‌کند، سبب بیداری درونش می‌شود. تکامل بشر از طریق کشف و ثبت تجربیات صورت پذیرفته است. زمانی که انسان با نوشتن به افکار خویش وسعت می‌دهد این اقدام زمینه‌ساز جهت وجود دیگری در انسان می‌شود. در چرخه نگاه - سکوت - تفکر محصول زیبایی بنام هنر نوشتن نهفته است. نوشتن می‌تواند زمینه‌ساز شکوفایی افکار نو در انسان شود (میرزا آقایی، ۱۳۸۲).

واقعیتی که نمی‌توان از آن فرار کرد این است که توفیق در نوشتن شباهت زیادی به توفیق در هر کار مشکل دارد. این توفیق مستلزم گذراندن یک دوره طولانی کارآموزی است که طی آن، شخص مبانی هنر نوشتن می‌آموزد و با اصول پر رمز و راز آن آشنا می‌گردد. انسان برای التیام درون خود می‌نویسد اگر چه در عالم رؤیا سیر می‌کند. او بدون توجه به پاداش به تلاش می‌پردازد تا بتواند خود را باور کند و ذهن خود را بارور سازد. البته نقش قریحه و استعداد فردی در کسب این مهارت بسیار مهم است. با نویسندگی می‌توان به صورت چشمگیری قدرت تصور را پرورش داد و آزمایش‌های علمی، سیال بودن^۱ در نویسندگی را به عنوان شاخص اساسی استعداد خلاقیت ارزیابی نموده است (اسپورن، ۱۹۶۶، ص ۴۴).

نوشتن به انسان گشادگی فکر و وسعت دید می‌دهد. انسان هر گاه به بازی با کلمات می‌پردازد از میان حصار درون خارج شده و به کاوش در درون دیگران می‌پردازد و از دسترنج آنها استفاده می‌برد و به توسعه فکر دیگران می‌پردازد.

بارها شاهد بوده‌ایم که نویسنده‌ای به دلایلی نتوانسته کتابی را به پایان برساند ولی دیگری به نحوی شاید مطلوب‌تر ادامه می‌دهد یا نویسنده‌ای به زبان شیرین‌تر داستانی را به زبان خود با بهره‌گیری از کتاب دیگری نقل می‌کند. این نمونه‌ای از گشادگی فکر است.

اسبورن^۱ (۱۹۶۶) معتقد است: «گشادگی فکر برای خلاقیت آنقدر مهم است که باید عواملی را که ممکن است راه نفوذ مغز را در جستجوی ایده‌ها ببندد از خود دور کنیم. برای پاستور وقتی که به جنوب فرانسه برای نجات مردم رفت آسان بود که علت بیماری کرم ابریشم را کشف شده تلقی کند پرورش دهندگان کرم ابریشم کوشیدند که نظریات خود را در زمینه این بیماری که چه بود و چه چیزهایی باعث آن می‌شوند به او بقبولانند اگر وی تئوریهای آنان را در این مورد قبول می‌کرد هرگز قادر به یافتن پاسخی که برای کشورش آنقدر با ارزش بود نمی‌شد» (ص ۶۸).

عده‌ای معتقدند کوشش فکری کار آسانی است اما با وجود این اعتقاد کمتر به کوشش فکری حساب شده دست می‌زنند. شاهد این مدعا این است که بارها دیده‌ایم همزمان با پخش آهنگ یا تصنیفی شنونده به هم‌نوایی با خواننده می‌پردازد ولی به محض خاموش گشتن صدا - صدای زبان همراه از حرکت می‌افتد حتی اگر بارها آهنگ را زمزمه کرده باشد. این سکوت و سقوط نتیجه‌ی عدم کوشش فکر و تفکر عمیق است (اسبورن، ۱۹۶۶، ص ۱۶۵).

اگر به جمع دانشجویان سال آخر دانشگاه‌ها بروید و از سختی دوران تحصیل از ایشان سوال کنید اکثر آنها از مشقت و سختی نوشتن پایان نامه یاد می‌کنند. آیا آنها از جمع‌آوری اطلاعات و پیشینه تحقیق عاجزند؟ آیا از انجام کارهای آماری رایج و یا از نوشتن و شروع آن؟ تمام جواب آن است که یقیناً از شروع نوشتن.

ویلیام جیمز^۲ (به نقل از اسبورن، ۱۹۶۶) گفته است: «در نهان خانه تاریک مغزمان می‌دانیم که چه باید بکنیم لیکن به نحوی نمی‌توانیم (نمی‌دانیم) از کجا شروع کنیم. هر لحظه در انتظار طلسم شدن هستیم. لیکن لحظه‌ای بعد این انتظار تمام شده و در مسیر آن غوطه وریم». (ص ۱۲۰)

گر چه نوشتن و انشاء جملات برای ما پرورش یافتگان نظام آموزشی، کاری سخت و طاقت فرسا است اما بیان عواطف، احساسات درونی و مکنونات قلبی تسکین بخش آلام و آمال انسان‌هاست.

1 - Osborn

2 - William James

در این عصری که جوان غرق در ماهواره و سخت افزار گشته و نوشتن را به فراموشی سپرده است به سختی می‌توان از خلاقیت در نوشتن آن هم به این نرمی و آسودگی خاطر، سخن راند چرا که دل‌های رایانه‌ای و چشم‌های ماهواره‌ای زبان محاوره‌ای و ذهن پویا و خلاق نوشتاری را از مردمان گرفته است و راه را بر پویندگان راه دانش بسته و اجازه ورود به اندک طالبان هنرمند نداده و نمی‌دهد. جهان با سیر شتابنده و صعودی خود راه را می‌پیماید و ما با تکیه به دانسته‌ها؛ داشته‌ها و نوشته‌های گذشتگانمان سیر نزولی را طی می‌کنیم. هدف از بیان این سطور این نیست که ما خاطرات جاوید گذشتگانمان را به فراموشی بسپاریم و پیشینه شگرفمان را هیچ پنداریم یا بالعکس دست به کار شگرفی بزنیم و تک تک دانش‌آموزان را نویسندگان و اندیشمندان نظریه پرداز آینده بکنیم؛ هدف آن است که فاصله نوشتن و گفتن را کم کنیم و دلهره و هراس از نوشتن را کاهش دهیم.

۲-۱ بیان مسئله تحقیق

تردید نیست که دوام و بقای کشورهای مترقی مدیون نوآوری نیروهای خلاق آن کشورهاست تقلید و استفاده و کپی کردن از کشفیات دیگران و اماندگی و وابستگی علمی فرهنگی را به دنبال دارد امروز زمین و زمان در سلطه‌ی اندیشه‌های مبتکران و مخترعان نوین است. «در کشورهای پیشرفته اعتقاد بر این است که امروزه به جای تولید کالا باید به تولید دانش فنی و به جای اندیشه‌های مصرفی، به تولید اندیشه‌های بدیع و ناب و جدید اقدام کرد. اولین شرط اجرای چنین سیاستی، ایجاد زمینه مناسب برای پرورش خلاقیت‌هاست برای انجام این مهم، باید هدفهای آموزشی یک جامعه حامل پیامهای خلاق باشد» (کیامنش و شهرآراء، ۱۳۷۸).

آماپلی^۱ (۱۹۸۹) خلاقیت را سه جزئی می‌داند: کسب مهارت در یک زمینه علمی و مهارت‌های تفکر و رفتار و عملکرد خلاق و انگیزه درونی^۲ از اجزاء تشکیل دهنده خلاقیت است. در این

1 - Amabile

2 - Internal motivation

پژوهش^۱، مهارت نوشتن خلاق که یکی از اجزاء تشکیل دهنده خلاقیت است را انتخاب نموده ایم. پس در اولین گام باید مهارت نوشتن خلاق را با تعریفی روشن تبیین نماییم. می توان مهارت نوشتن خلاق را بدین گونه تعریف کرد: مهارت بکارگیری حواس، استفاده از صوت و لفظ برای بیان مفاهیم و حقایق و انعکاس احساسات و عواطف؛ خلق و آفرینش اثر هنری نوشتاری.

تعریف یاد شده از عناصری چون: حواس - خلق اثر هنری و انعکاس احساسات تشکیل شده برای تبیین تعریف فوق تعریف عناصر ذیل ضروری است:

مهارت^۲: مجموعه ای از آموزش های نظری و عملی که به تدریج انسان را قادر می سازد حقایقی را که به خوبی نمی شناسد یا نمی تواند انجام دهد به نحو مطلوبی انجام دهد (عطار، ۱۳۷۵).

حواس^۳: انجام هر گونه مهارتی چه یدی و چه ذهنی که نیاز به بکارگیری قوای حس شنیداری - دیداری و گویایی دارد. همچنین حواس چشایی و لامسه در ارتباط آدمی با جهان خارج از محیط طبیعی کاری کمتر از سه حس ذکر شده انجام نمی دهند (عطار، ۱۳۷۵).

انعکاس احساسات^۴ از آنجا که نوشتن نیاز به بکارگیری هر چه بهتر حواس دارد؛ در بیان احساسات نقش نوشتن به دلیل پایداری بسیار ارزشمند و خطیر است (عطار، ۱۳۷۵).

خلق اثر هنری^۵ خلق اثر هنری در تدوین یک کتاب ارزشمند یا ترسیم اثر هنری و... خلاصه نشده است. کودکی که با کلمات قصار خود نظر معلم، والدین را جلب می کند یا هنرمندی که با بازی زیبای خود عواطف بینندگان را تحریک می کند همه و همه خالق اثر هنری هستند. مهارت نوشتن خلاق، یکی از حوزه های خاص مهارت است که مراحل پنجگانه فرآیند خلاقیت را دارا است. در پشت نگاه، تأمل و تفکر انسان مسئله ها نهفته است. آدمی برای حل مسئله هایش، برای به نمایش گذاشتن افکار و اندیشه هایش به جمع آوری اطلاعات و منابع می پردازد و خود را آماده نوشتن^۶ می کند. داشتن ایده های بدیع و نوین و منحصر به فرد از درون انسان تراوش می کند. گاه این

1 - research

2 - skill

3- senses

4 - reaction

5 - arteffect

6 - writing readiness

ایده قدم به عرصه وجود نمی‌گذارد و هویدا نمی‌گردد و در بطن آدمی می‌میرد. گاه با تولید اندیشه نوین تحول شگرفی در جامعه صورت می‌پذیرد (آماپلی، ۱۹۸۹، ص ۵۷).

نویسندگان بعد از ایجاد ایده به اعتباریابی می‌پردازند. اینان چون آشپزی که غذای در حال تهیه خود را می‌چشد تا ببیند خوب شده است یا نه عمل می‌کنند. ارزیابی^۱ از نوشته آخرین گام نوشتن است که نویسنده بر می‌دارد یا نوشتن را متوقف می‌کند و مسئله را از نو تعریف می‌کند و یا لبخند رضایت بر لبانش نقش می‌بندد و ادامه می‌دهد. داشتن استعداد اندک می‌تواند پایه گذار مهارت نوشتن خلاق باشد. همان کاری که سکوت - تفکر و تکرار و تمرین در تداوم نوشتن انجام می‌دهند. قلمرو مهارتها به منزله مواد اولیه - استعداد - آموزش و تجربه در یک حوزه خاص می‌باشد. این قلمرو تا حدودی ذاتی است کودکان مطمئناً با درجات متفاوتی از استعداد به دنیا می‌آیند. آموزش و تجربه می‌تواند حتی در سطوح نسبتاً کمی از استعداد راه بلندی را به سوی پیشرفت طی کند (آماپلی، ۱۹۸۹، ص ۵۸).

واضح است که انسان قبل از آنکه بتواند در یک زمینه خلاق گردد باید دارای مهارت باشد که اکثر ما آن را نادیده می‌گیریم اما چه کسی شنیده است که دانشمندی بدون فرا گرفتن فیزیک اتمی بتواند در زمینه علم فیزیک اتمی خلاق گردد و هیچ کودکی قادر به انجام کاری خلاق در زمینه نقاشی نخواهد بود مگر آنکه طرز به دست گرفتن قلم مو ترکیب رنگها و کشیدن خطوطی را که قصد دارد بر روی کاغذ بیاورد را بیاموزد. جالب اینجاست که توانایی در یک زمینه الزاماً به توانایی در سایر زمینه‌ها مربوط نمی‌گردد (آماپلی، ۱۹۸۹، ص ۵۹).

آیا نویسنده‌ی هر نوشته‌ای را می‌توان خلاق شمرد؟ این سؤال است که ذهن خوانندگان کتب و نشریات را به خود مشغول داشته است و پاسخ ثابتی نیافته است. با توجه به آنچه گفته شد نویسنده خلاق، نویسنده‌ای است که بدون تکلف بتواند افکار و اندیشه‌هایش را به نمایش بگذارد و نوشته خلاقانه نوشته‌ای است که از درون افراد سرچشمه گرفته باشد و بر درون دیگران حکمفرمایی کند تاریخ شاهد تحولات عظیمی بواسطه درخشش نویسندگان خلاق بوده و خواهد بود. بسیار دیده

شده است که نویسندگان خلاقى سر خود را بواسطه نوشتن حقانیت از دست داده‌اند و بر خلاف آن نویسندگانی هم بوده‌اند که حتى با نوشتن یک کتاب سر میلیون‌ها نفر از زیر شمشیر جلاخان زمان بیرون کشیده‌اند.

در این تحقیق پژوهشگر به دنبال ارائه‌ی پاسخ‌هایی مناسب برای پرسش‌های ذیل است :

- ۱- آیا بین میزان انگیزه پیشرفت دانش‌آموزان خلاق (نویسنده) و عادى تفاوتی وجود دارد؟
- ۲- آیا بین میزان خلاقیت دانش‌آموزان خلاق نویسنده و عادى تفاوتی وجود دارد؟
- ۳- آیا بین میزان تکرار و تمرین دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟
- ۴- آیا بین میزان مطالعه کتب غیر درسى دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟
- ۵- آیا بین میزان قصه‌گویی (والدین، دوستان، نزدیکان و معلمین) برای دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟

۶- آیا بین میزان تشویق و ترغیب دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟

۷- آیا بین میزان بازیهای کودکانه دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟

۸- آیا بین میزان اوقات فراغت دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟

۹- آیا بین میزان فعالیتهای هنرى دانش‌آموزان خلاق و عادى تفاوتی وجود دارد؟

۱-۳ اهمیت و ضرورت پژوهش

تردیدی نیست که مهمترین نقشی که والدین می‌توانند در تربیت کودکان ایفا کنند، پرورش توانایی خلاقیت آنهاست زیرا خلاقیت به نحوی از انحاء عامل کلیه پیشرفت‌های بشری است و امکان بروز خلاقیت افراد وقتی مهارت‌ها و انگیزه‌ی خلاقیت در کودکی پرورش یابد بسیار بیشتر است واقعیت از این مهمتر این که، بسیاری از روان‌شناسان تأکید دارند خلاقیت و سلامت روح و روان همراه و همگام‌اند. خلاقیت کلید طلایی خوشبختی است (آماپلی، ۱۹۸۹، ص ۷).

خلاقیت حوزه افراد «تیزهوش» و با استعداد نیست. مهمترین عامل در خلاقیت، انگیزه برای انجام

کارهای خلاق است.